

■ Aktuální téma – stres	str. 1
■ Informujeme	str. 3
■ Zajímavosti	str. 4
■ ŽPSV, a.s.	str. 5
■ Dějiny železnic	str. 6
■ Trocha historie	str. 6
■ O zdraví...	str. 7
■ Toulky Miroslava Glosse	str. 10
■ Vůně jara	str. 10
■ Sport	str. 11
■ Blahopřejeme	str. 12

Dne 3. června se v Brně konalo jednání Výborů NeRV OSŽ a redakční rady internetového magazínu Nedrážní Obzor. Vedení NeRV OSŽ společně s předsedou Výboru OHL ŽS navštívilo nově jmenovaného generálního ředitele této společnosti Ing. Petra Brzezina, MBA a mezi jednající naopak zavítal bývalý generální ředitel a současný místopředseda dozorcí rady Ing. Michal Štefl, kterému předseda NeRV a místopředseda OSŽ Miroslav Novotný poděkoval za dlouholetou vstřícnou spolupráci. Na snímku Jana Buchty jsou zleva tajemnice NeRV Renata Dousková, předseda výboru OSŽ OHL ŽS Oldřich Sobol, Miroslav Novotný, Ing. Michal Štefl a v pozadí šéfredaktor a spoluvydavatel časopisu Nová železniční technika a současně redaktor odborového magazínu Nedrážní Obzor Milan Sedlák

LÉKAŘI Z MASARYKOVY UNIVERZITY TUŠÍ, JAK SPOČÍTAT PŮSOBNÍ STRESU

Rovnice na měření stresu může ukázat odolnost organismu. Koncept publikovala v odborném časopisu Plos One vědecká skupina Julie Bienertové Vašků z Ústavu patologické fyziologie Lékařské fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Její členové vymysleli a ověřili matematický postup, díky kterému by bylo možné vypočítat kumulativní stresovou zátěž člověka. Zároveň i to, do kdy ji je schopen snášet bez újmy na zdraví.

Zabývat se stresovými faktory není ve vědecké oblasti nic neobvyklého, ale jak se popasovat s tím, že tyto faktory mohou být různé a na každého mohou působit jinak?

Vědci, kteří se tématu věnovali, se snažili kvantifikovat působení vlivů, které na člověka působí, což je ale v podstatě nemožné. Nikdy je není možno postihnout všechny. I kdyby ano, tak je třeba uvážit, že se ješ-

Pokračování na str. 2

OTÁZKY PRO MÍSTOPŘEDSEDU OSŽ MIROSLAVA NOVOTNÉHO

TÉMA: CHYSTÁ SE NOVELA ZÁKONÍKU PRÁCE

Pracovní aktivita je relativní pojem a každý z nás na něj může mít jiný názor. V souhrnu je to pohled minimálně dvojznačný. Jinak se na pracovní aktivitu dívá zaměstnavatel, jinak zaměstnanec. Firmy tlačí

na co nejvyšší výkony pro dosahování maximálních výsledků, zaměstnanci mají vesměs stejný zájem, neboť od dosažených výsledků se odvíjí i jejich odměna. Jenže... zaměstnavatel se většinou neohlíží na to, jak těchto výsledků dosáhnout, zaměstnanec však musí svůj výkon podřídit reálným možnostem. A jsme v rozporu. Proto existují různá odborová

hnutí, která se snaží tyto třetí plochy regulovat a pomáhat vytvářet pro zaměstnance co nejlepší pracovní podmínky. Nejinak je tomu také u Odborového sdružení železničářů. Velice složité je to pro jeho Nedrážní republikový výbor, neboť činnost výboru je rozmělněna do řady soukromých firem s různorodou pracovní náplní i rozdílným přístupem k zaměstnancům a vstřícností řešit odborovou problematiku. Mnohé detaily řeší kolektivní smlouva, vše je však třeba podřídit občanskému zákoníku, z kterého pak vychází zákoník práce. A ten se pravidelně novelizuje. Nynější novela bude mít opět řadu změn. Už nyní je k ní však docela velké množství připomínek. My jsme si vybrali dva (snad zajímavé) náměty – jeden náš, jeden zahraniční – a požádali místopředsedu OSŽ a současně předsedu NeRV OSŽ Miroslava Novotného o jeho názor.

■ **Ministerstvo práce a sociálních věcí, vedené ministryní Michaelou Marksovou, jak už jsme na stránkách magazínu informovali, hodlá do chystané novely zákoníku práce prosadit povinnost zaměstnavatelů předcházet stresu na pracovišti. V některých případech totiž může stres v práci způsobovat zdravotní problémy vedoucí až ke ztrátě zaměstnání. Prozatím ale není jasné, jak budou probíhat kontroly, zda firma stresovou prevenci zanedbala či nikoliv. Bude totiž velmi těžké prokázat, že k psychické újmě došlo na základě výkonu práce. Rozhodující patrně bude lékařský posudek.**

Jaký je na tento ministerský návrh váš názor jako předního odborového činitele?

Pokračování na str. 2

LÉKAŘI Z MASARYKOVY UNIVERZITY TUŠÍ, JAK SPOČÍTAT PŮSOBNÍ STRESU

Dokončení ze str. 1

tě navzájem ovlivňují a na každého účinkují individuálně, tak nějak se jeví stěžejní problém.

Se svými spolupracovníky Julie Binertová Vašků nepracuje s teorií, která by sledovala, jaké vlivy se na člověku podepisují více a jaké méně. Zajímají se jen o to, jak na ně člověk reaguje, co podněty s jeho tělem dělají.

Hlásí se tím k původnímu konceptu stresu, s nímž přišel maďarský lékař Hans Selye, který jako stres označoval všechno, co se na jedinci otiskuje. Tedy nikoli pouze negativní podněty.

Skupina při svém výzkumu pracuje s pojmem entropie. Vnímají ji jako tepelnou stopu, jež v člověku zůstává po účincích kombinace vlivů okolního prostředí. Zohledňuje také individuální vnitřní nastavení jedince.

Výstupem jejich práce je rovnice, jejímiž parametry jsou množství přijatého kyslíku, vydýchaného oxidu uhličitého, tepla eliminovaného do okolí či vnitřní teplota člověka. Výsledkem výpočtu je hodnota entropie, vytvořené živým systémem za časovou jednotku, respektive přírůstek, o který se zvětšila entropie, která již v systému byla. Koncept by tedy měl umožnit zjistit, kolik stresu už má člověk „nastřádáno“, ne jen okamžitou hodnotu.

Pokud by takto všechno fungovalo, znamenalo by to velký medicínský posun. Zatímco nyní pacienti slyší často spíš neurčitě výhrůžky, že pokud nezvolní, budou mít problémy, za pomoci nově získatelných informací by mohli konkrétně slyšet, kde se nachází hranice, kdy už je jejich zdraví v ohrožení.

RED

OTÁZKY PRO MÍSTOPŘEDSEDU OSŽ MIROSLAVA NOVOTNÉHO

TÉMA: CHYSTÁ SE NOVELA ZÁKONÍKU PRÁCE

Dokončení ze str. 1

▣ Jedná se o fenomén dnešní doby a prevence proti stresu je celoevropský trend.

Stres je v současném uspěchaném světě součástí každého z nás. Stres se ve většině případů netýká pouze osobního života, ale také toho pracovního. V současnosti zažívá stres v práci více než 1/3 populace. Stres pramenící z pracovních požadavků je přirozenou součástí pracovního života. Dlouhodobě přetrvávající pracovní stres však vede k únavě, vyčerpání, poklesu soustředění, zhoršování osobních vztahů a trvalému poklesu výkonu. Vysoká či trvalá úroveň stresu na pracovišti je proto pro organizaci drahá.

Podle této novely budou muset zaměstnavatelé čelit nové povinnosti bezpečnosti práce - předcházení stresu v práci. Novela se nelíbí především zaměstnavatelům a pravicovým politikům. Podle nich každý problém v práci přináší stres a nelze podle předsedy sdružení podnikatelů a živnostníků ČR regulovat úplně všechno. Podle opozice se stres nedá zákony ošetřit a práci ve stresu se vyhnout. Zákony pochopitelně nikdy nemůžou postihnout každou situaci, ve které se lidé ocitnou - chtějí to po zákonech je bláhové a je to vlastně předběžné pochránění prací soudů.

Jiného názoru jsme my odboráři, protože si myslíme, že předcházení stresu v práci zlepší řízení a organizaci práce, budou stanoveny lepší, spravedlivější normy a firmy dokáží najít metodu, jak stres v práci kompenzovat např. zkrácením pracovní doby nebo relaxačními pobyty. Zatím není známo, jak budou probíhat kontroly zanedbávání prevence stresu. Provinění firmy a její dokazování, že prevenci zanedbala, bude velmi složité a obtížné. Zřejmě bude potřeba lékařský posudek, který dokáže, zda došlo k psychické újmě zaměstnance na základě stresu či nikoliv. Podle právníků budou firmy nucené sepisovat postupy, jak stres v práci řešit. **Každá firma bude stres hodnotit jinak.** Nároky na zaměstnance jsou totiž v různých firmách

odlišné. Někde může být stresujícím faktorem čas, za který se musí něco stihnout, dlouhá pracovní doba, konflikty s kolegy, u lékařů to může být například velká zodpovědnost, v jiných profesích zase dokáže dohnat k šilenství komunikace se zákazníky nebo třeba záky.

S návrhem také souvisí násilí a obtěžování v zaměstnání. Jak mnohé výzkumy prokázaly, stres, násilí a obtěžování v zaměstnání se totiž podílí na zdravotních problémech, které mohou vést až ke ztrátě kariéry, uplatnění a v neposlední řadě i života. Pro dokreslení si ještě dovoluji uvést nejčastější příčiny stresu podle průzkumů: reorganizace práce a nejistota zaměstnání, dlouhá pracovní doba a zatížení, šikana a obtěžování

■ K této problematice se váže i naše druhá otázka. Odkazuje na návrh úpravy nového francouzského zákoníku práce, který obsahuje mimo jiné také právo zaměstnanců na odpojení se v mimopracovní době od firemní elektronické pošty a telefonů. Mělo by toto „odpojení“ být zapracováno také do novely našeho zákoníku práce?

▣ Na druhou otázku si dovoluji odpovědět velice stručně. Zařazení tohoto práva zaměstnanců na odpojení se v mimopracovní době ve francouzském zákoníku práce je správné. Jsem toho názoru, že také naše novela zákoníku práce by měla obsahovat toto právo. Předchozí otázka má určitě návaznost ve vztahu na možnost odpojení se v mimopracovní době. Nemožnost takového odpojení má souvislost s pracovní aktivitou, psychickou zátěží a v neposlední řadě se stresem. Dále můžeme hovořit o přetěžování zaměstnanců, vliv na jejich odpočinek, mimopracovní aktivity, soukromý život. Je však jisté, že existují také další možnosti jak toto právo zaměstnanců řešit. A to v pracovních řádech společností a také v kolektivních smlouvách.

Děkuji za rozhovor!

Milan Sedlák

„Co tě nezabije, to tě posílí.“ F. W. Nietzsche

Psychická zátěž a stres na pracovišti jsou v posledních letech stejně vážným problémem jako např. nezaměstnanost. Na zaměstnance se klade stále větší nárok na odbornost a technickou vybavenost, která je spjata s velkou mírou zodpovědnosti.

Psychická zátěž sleduje především vliv práce na kolektiv. V pracovním prostředí patří mezi sledované a hodnocené faktory práce a pracovních podmínek z hlediska psychické zátěže. Hodnocení psychické zátěže náleží odborníkovi a posuzuje: časový tlak a intenzitu práce, pracovní tempo, nároky na komunikaci, práci v třísměnném, nepřetržitém pracovním provo-

zu a noční práce, hmotnou odpovědnost, hluk, ochranu zdraví při práci, šikanu, a další.

PSYCHICKÁ ZÁTĚŽ A STRES

Stres na pracovišti je odlišný faktor od psychické zátěže. Stres je přirozená odpověď na přetížení organismu nadměrnou zátěží většinou psychického původu. Je to zpravidla otázka pocitů konkrétního zaměstnance.

Existují tak dva druhy stresu:

„Dobrý stres“ – pozitivní zátěž může u člověka vyvolat motivaci a dosáhnout lepšího pra-

covního výkonu. „Dobrý stres“ zlepšuje soustředění a pomáhá nám vyrovnat se s nároky na nás kladenými.

„Špatný stres“ – nadměrná zátěž, jejich důsledkem je snížení výkonu a neschopnost vykonávat pracovní činnost. Při dlouhodobém působení na lidský organismus může v jedinci vyvolat onemocnění a v horším případě i smrt.

A protože stres je opravdu nebezpečný a setkáváme se s ním téměř denně, vrátíme se k tomuto tématu ještě v dalším vydání.

RED

Homeoffice versus homeworking?

Homeoffice je především práce, která je vykonávána v kanceláři, ale s možností vzít si práci na určitý počet dnů domů. Často se používá například model, kdy dva dny v týdnu zaměstnanec pracuje z domova, ostatní dny z kanceláře.

V případě, že práci odevzdává zaměstnanec kompletně z domova a prostřednictvím internetu, je tento druh práce označován jako „homeworking“.

Z dlouhodobého průzkumu vyplynulo, že tři čtvrtiny zaměstnanců v Čechách by si přály možnost pracovat z domova. Tuto šanci v době průzkumu nabízelo třicet procent firem. Přesto se pouze necelých 10% zaměstnanců rozhodlo pro tento druh práce. Ukazuje se tedy, že homeoffice není práce pro každého.

Zdá se, že si lidé začali uvědomovat rizika a jisté nevýhody spojené s prací doma. Důvodem může být nižší motivace a schopnost soustředění se na práci, ale také pocit izolace a v důsledku toho tedy i menší pracovní výkon.

Někdo proto raději volí možnost flexibilní pracovní doby. Nabídek na tento druh práce je stále dost. V Čechách se také rozmáhá možnost uplatnění „flexibilní pracovní doby“, kdy zaměstnanec je povinen být v práci např. mezi 10 a 15 hodinou a začátek a konec pracovní doby si zvolí podle svých potřeb.

Tento způsob je vhodný především pro vysoce motivované a zkušené zaměstnance, kteří zvládnou práci si zorganizovat a odvádějí dobré výsledky i bez dohledu nadřízených a zároveň pro vyzrálé manažery, kteří nemají potřebu své zaměstnance neustále kontrolovat.

R.D.

CO DĚLAT, KDYŽ ZAMĚSTNAVATEL NEZAPLATÍ MZDU

Zaměstnavatel má povinnost vyplatit vám mzdu ve sjednaném termínu. Je splatná po vykonání práce, nejpozději však do konce následující kalendářního měsíce. Zaměstnavatel musí stanovit pravidelný výplatní termín. Jakmile dojde k **nevypacení mzdy zaměstnavatelem**, můžete jako zaměstnanec svůj nárok uplatnit žalobou u soudu.

Kromě samotné nevypacené mzdy můžete požadovat také úroky z prodlení. Když dojde k prodlení v délce alespoň 15 dní, můžete okamžitě zrušit pracovní poměr. Nárok na mzdu se promlčí do 3 let ode dne jeho splatnosti. Pokud je však uznán písemně zaměstnavatelem, promlčecí lhůta činí 10 let.

Pokud zaměstnavatel svému zaměstnanci nepošle výplatu za odvedenou práci do doby jednoho a půl měsíce po odpracování kalendářního měsíce, za který zaměstnanci náleží mzda, má zaměstnanec právo na okamžitě zrušení pracovního poměru.

Jinými slovy, výplata za práci odvedenou v měsíci dubnu musí být uhrazena nejpozději do konce měsíce května, a pokud ji neobdržíte ani do 15. června, lze okamžitě zrušit pracovní poměr. V případě okamžitého zrušení pracovního poměru zákon nestanovuje dvouměsíční výpovědní dobu, nýbrž pracovní poměr skončí doručením oznámení zaměstnavateli o zrušení pracovního poměru.

Tímto krokem nejenže **neztrácí zaměstnanec nárok na dlužnou mzdu**, ale má nárok na náhradu mzdy ve výši dalších dvou měsíčních průměrných výdělků. Je však potřeba řádně **doručit písemné oznámení o zrušení pracovního poměru**. K okamžitému zrušení pracovního poměru ústní formou se dle zákoníku práce nepřihlíží! Nezbytnou náležitostí oznámení o zrušení pracovního poměru je přesné skutkové vymezení jeho důvodu, přičemž tento důvod nesmí být dodatečně měněn (např. tedy nevypáčení mzdy).

Možnosti vymáhání mzdy

Jestliže nastane situace, kdy zaměstnavatel přestane svým zaměstnancům vyplácet mzdu, je na místě zvolit ze dvou možností:

- **podat žalobu** (návrh na vydání platebního rozkazu)
- **návrh na insolvenční řízení**

V případě insolventního zaměstnavatele může zaměstnanec požádat příslušný úřad práce, aby proplatil dlužnou mzdu. Žádat může

zároveň i nároky za rozhodné období. Mzdové nároky lze uplatnit nejpozději do 5 měsíců a 15 kalendářních dnů zpětně od chvíle, kdy úřad práce zveřejní na své úřední desce informace o zahájení insolvenčního řízení proti zaměstnavateli.

Úřad práce

Žádat o peníze za mzdu na úřadu práce samozřejmě nemohou všichni zaměstnanci, kterým zaměstnavatel dluží mzdu. Je třeba splnit řadu podmínek. Předně se musí jednat o zaměstnavatele v platební neschopnosti, tedy **v insolvenční řízení**. Musí tak učinit nejpozději **do 5 měsíců a 15 kalendářních dnů** po zveřejnění informace o zahájení insolvenčního řízení proti zaměstnavateli.

Mzdové nároky může u úřadu práce uplatnit zaměstnanec, který má sjednan se zaměstnavatelem **pracovní poměr nebo dohodu o pracovní činnosti**, na základě kterých mu vznikly mzdové nároky v rozhodném období. Novela zákona stanoví, že existenci pracovního poměru nebo dohody o pracovní činnosti musí prokázat zaměstnanec.

Rozhodným obdobím je kalendářní období, ve kterém došlo k nevyplacení mezd, před zahájením insolvenčního řízení, nebo v němž byl podán insolvenční návrh, jakož i tři kalendářní měsíce předcházející tomuto měsíci a tři kalendářní měsíce následující po tomto měsíci, **celkem tedy sedm měsíců**. To umožňuje lépe a spravedlivěji uspokojit mzdové nároky.

Příklad: Žádost o náhradu mzdy

Zaměstnanec nebo bývalý zaměstnanec **zažádá písemnou formou na jakékoli krajské pobočce úřadu práce**. Uvede zde jméno, rodné číslo nebo datum narození a adresu. Je třeba označit zaměstnavatele, jeho sídlo nebo místo podnikání (příp. bydliště), výši uplatňovaného mzdového nároku, údaje potřebné pro výpočet daně z příjmu (uplatňované slevy na dani), zdravotní pojišťovnu, u níž je pojištěn, a účet, na který má být zaslána mzda. O nároku následně rozhoduje konkrétní úřad práce, ve kterém má:

- zaměstnavatel právnická osoba – sídlo
- zaměstnavatel fyzická osoba – místo podnikání
- zaměstnavatel fyzická osoba – bydliště (pokud nemá místo podnikání)

Toto ale zaměstnanec řešit nemusí. Jestliže požádá krajskou pobočku, která není místně příslušná, je žádost automaticky postoupena příslušné pobočce.

Úřad práce následně vyzve zaměstnavatele, aby předložil seznam dlužných mezd. Jestliže vše souhlasí, zašle úřad práce zaměstnanci požadované mzdové nároky (maximálně za tři dlužné měsíce). Pokud není možné vyšší dlužné mzdy prokázat, přízná nárok pouze ve výši minimální mzdy platné ke dni vyhlášení moratoria.

Výše nároku náhradní mzdy

Zaměstnanec může žádat úřad práce o výplatu dlužné mzdy **za tři měsíce z rozhodného období**. Tyto měsíce si určí sám, nemusí se jednat o měsíce po sobě následující. Logicky si vybere měsíce, ve kterých měl nejvyšší mzdu, případně měsíce, kdy jeho dohoda o provedení práce přesáhla rozhodnou částku, tj. založila účast na nemocenském pojištění.

Ovšem celková výše vyplacené dlužné mzdy za jeden měsíc **nesmí překročit jeden a půl násobek stanovené rozhodné částky**, kterou ministerstvo práce a sociálních věcí vždy k 1. květnu daného roku vyhláší. Vychází se přitom z rozhodné částky platné v den podání insolvenčního návrhu, tj. v den vyhlášení moratoria před zahájením insolvenčního řízení. Celková výše mzdových nároků vyplacených zaměstnanci Úřadem práce za 1 měsíc (maximální měsíční strop) nesmí překročit (od 1. 5. 2015) částku 38.529 Kč.

Dluží-li vám zaměstnavatel mzdu nebo její část více jak 15 dní po řádném výplatním termínu, můžete okamžitě zrušit pracovní poměr dle § 56, odst. 1., písm. b) zákoníku práce a vznikne vám nárok na odstupné ve výši 3-násobku průměrného výdělků dle § 67, odst. 1. zákoníku práce. Je-li zaměstnavatel v platební neschopnosti, měli byste se obrátit na úřad práce, který vám na základě vaší žádosti může vyplatit maximálně tři dlužné mzdy zpětně (nárok však nemůže být starší než půl roku).

Jindřichohradecká úzkokolejka je regionální fenomén

Jindřichohradecká úzkokolejka se letos chystá oslavit 110 let. Oslavy by vzhledem k finanční situaci společnosti mohly mít trpkou příchut'. Jednání o narovnání ceny za poskytování základní dopravní obslužnosti s krajem Jihočeským a Vysočinou neberou konce. Kraje se domnívají, že když jde o úzkokolejku, jsou i náklady obrazně řečeno užší. Opak je pravdou. Vzhledem k unikátnosti této dráhy je skoro všechno atypické. Takže v řadě případů není možné používat standardizované stroje a techniku jako u běžné trati. Za zmínku stojí také historický parní provoz, který stejně jako základní dopravní obslužnost musí v letní sezóně zvládnout nápor turistů na 80 kilometrech trati. Kraje účelově tvrdí něco jiného. JHMD zaměstnává více než sedmdesát lidí. Jejich platy nedosahují úrovně kolegů na Českých drahách nebo i u jiných soukromých přepravců. Jsou to do značné míry nadšenci, bez toho by svou práci ani vykonávat nemohli. Navíc historická vozidla a unikátní parní lokomotivy potřebují obrovskou péči a šikovné ruce s velkou dávkou fandovství. Pro turisty mířící do Jihočeského kraje je pátou nejvyhledávanější zajímavostí a na Vysočině dokonce druhou. Celkem tam zavítá na 100 tisíc zájemců o historickou techniku a do regionu přinesou cca 150 miliónů korun. Loni byla dokončena modernizace čtyř motorových vozů pod označením Nautilus. Letos je připravena rekonstrukce tří nástupišť se společností Skanska. S Národním památkovým ústavem je v pokročilé fázi vyhlášení Jindřichohradecké úzkokolejky národní technickou památkou. Úzkokolejka je regionální fenomén. Vyhlášení za národní technickou památku by si jistě zasloužila.

V Lužné je poslední oprava parních lokomotiv

Největším provozovatelem historických vozidel je Železniční muzeum v Lužné u Rakovníka. Pokud se sem vypravíte v letošní sezóně, určitě zpozorujete několik změn. Rozšíření se dočkalo kolejiště. Odstavné kolejiště je opravené, tím se zvýšila jeho kapacita. Díky výborné spolupráci se to podařilo. Naproti návštěvní budově vám určitě do oka padne opravená historická vodárna z roku 1871. Rozšířeno je také sociální zařízení pro návštěvníky. Přibyla čekárna pro nepřízeň počasí. Na rotundě je pět nových vrat. Provozovat historická vozidla není jednoduché a daří se to jen díky výborné spolupráci s regionálními obchodními centry v jednotlivých krajích. Opravovat parní lokomotivy je trochu složitější. Bohužel jsou zavřené poslední železniční opravny, dílny v Českých Velenicích.

V Lužné je proto poslední oprava parních lokomotiv v České republice.

Opravy parních lokomotiv se daří díky subdodávkám různých firem.

Osobní vozy opravuje pouze KOS Krnov, také pracoviště na opravu osobních vozů chybí. Něco se zvládá v Lužné, ale v tom případě zase stojí oprava parních lokomotiv. Historické elektrické motorové lokomotivy se opravují v Přerově a Nymburku.

Prostředky na opravu dávají České dráhy z programu Nostalgie. Přispívá také Výzkumný ústav železniční a nadace Okřídlené kolo. Nyní je vyhlášena sbírka na opravu historického vozu z třicátých let.

Pýcha Švýcarska – Gotthardský tunel

V minulých dnech otevřeli Švýcaři Gotthardský tunel, který se stane nejdelším železničním tunelem na světě. Stavba trvala 17 let a stála více než 180 miliard korun.

To dokazuje, že je to pro Švýcary velká věc.

Na svůj „Gotthard“ jsou náležitě hrdí. Stavbu si schválili hned několika referendy a ne nadarmo mu teď říkají pýcha Švýcarska.

Otevřením se oficiálně stal nejdelším i nejhlubším železničním tunelem na světě. Stavba měří 57 kilometrů a vlaky trasu zvládnou za 20 minut.

Stavitelé tunel oficiálně předají železničářům, spoje s pasažéry by se mohly rozjet během prosince. Slavnostního otevření špičkové stavby se zúčastnili německá kancléřka Angela Merkelová a francouzský prezident Francois Hollande.

O první jízdy očekávají švýcarské dráhy obrovský zájem.

Obyvatelé alpské země jsou hrdí také na svou krásnou přírodu: také proto ocení, že otevření tunelu, který stál více než 180 miliard korun, pomůže z ekologického hlediska. Z hor by totiž měl vyhnat nákladní auta.

Rekordní tunel také přinese výraznou časovou úsporu, cesta z Curychu do Milána bude nově skoro o hodinu rychlejší. Zkrátí se na zhruba dvě hodiny 40 minut. Vlaky mohou moderní stavbou jezdit až rychlostí 270 kilometrů za hodinu. Je to ohromný inženýrský úspěch, chválí Gotthard stavitelé.

Tunel spojuje města Erstfeld a Bodio, denně jím projede na tři sta vlakových souprav. Švýcaři si při výstavbě také pohlídali bezpečnost při vzpomínce na požár v roce 2001 v silničním tunelu.

Nový tunel má dva tubusy o šířce deset metrů a také dvě bezpečnostní stanoviště, jež jsou od sebe asi dvacet kilometrů daleko. Pokud by došlo k požáru či jiné nehodě, lidé se mohou schovat v bezpečných prostorách s dostatkem vzduchu.

Uskutečnila se tak myšlenka na vybudování tunelu z konce 40. let uplynulého století.

Při ražbě tunelu muselo na 2500 horníků, z nichž sedm přišlo o život, odstranit 13 miliónů krychlových metrů horniny, což je například pětkrát více, než je obsah slavné Cheopsovy pyramidy.

A u nás? – Obří razicí stroj Viktorie nedávno prorazil první tubus více než čtyřkilometrového železničního tunelu pod vrchem Chlum u Plzně. Jde o nejdelší stavbu svého druhu v Česku. Stavbu provádí Metrostav. V roce 2018 by tunelem měly jezdit vlaky mezi Prahou a západočeskou metropolí.

Gigantický stroj o hmotnosti 1800 tun, délce 114 metrů a s průměrem hlavy razicího štítu 9,9 metru se prokousával 4150 metry horniny mezi Kyšicemi a plzeňskou čtvrtí Doubravka od loňského února. Podle původních předpokladů se měl na plzeňské straně vynořit už na sklonku minulého roku, nakonec to trvalo pět set dní a nyní se bude Viktorie prokousávat opět podzemím a vytvářet druhý tubus.

Drážní úřad informuje

Revize elektrických technických zařízení mohou provádět pouze technici s osvědčením vydaným Drážním úřadem. Technické prohlídky a zkoušky provádějí právnické osoby s platným pověřením od ministerstva dopravy.

Drážní úřad v poslední době zaznamenal klesající úroveň revizí, zkoušek a technických prohlídek. Proto upozorňuje revizní techniky, že se v rámci ústních odborných zkoušek podle §16 Vyhlášky č.16/2012 Sb., zaměří na tento problém a v některých případech využije možnost odejmutí osvědčení o odborné způsobilosti a při zjištění nedostatků v činnosti právnických osob bude iniciovat odejmutí pověření. **M.N.**

Brzdové zkoušky na vozech Bmz

V polovině minulého měsíce uskutečnila o víkend zkušební laboratoř Výzkumného ústavu železničního jízdní brzdové zkoušky na 15ti modernizovaných vozech řady Bmz. Tyto zkoušky podle vyhlášky UIC 544-1 se uskutečnily při rychlosti až 200 km/hod. Cílem zkoušek bylo především stanovit brzdící účinek vozů po modernizaci při použití nového obložení typu ICER. Zkušební rychlosti byly odstupňovány od 120 do 200 km/hod. po 20 m. **M.N.**

SŽDC dostavěla za dvě miliardy úsek koridoru u Tábora

Správa železniční dopravní cesty definitivně dokončila výstavbu části čtvrtého koridoru. Dvanáctikilometrový úsek do Sudoměřic, jehož součástí je unikátní ocelový most přes dálnici D3 i první železniční tunel v jižních Čechách, vede převážně v nové stopě.

„Díky rekonstrukci došlo ke zdvoukolejnění stávajícího jednokolejného úseku, čímž bylo dosaženo zvýšení rychlosti, plynulosti i bezpečnosti dopravy,“ uvedl generální ředitel OHL ŽS Petr Brzezina.

Nedrážní republikový výbor OSŽ seskupuje odborové organizace společností, které vytvářejí železniční infrastrukturu, podílejí se na výrobě prostředků v dopravě, pečují o zdraví pracovníků železnice či vychovávají nastupující generaci zaměstnanců pro moderní dopravu, především železniční. Postupně si je představujeme i na stránkách magazínu Nedrážní Obzor:

ŽPSV a.s.

je firma s 62letou historií, která je tradičním dodavatelem betonových výrobků pro stavebnictví se zaměřením na stavebnictví železniční, silniční a pozemní. Postupem let se výrazně rozšířil sortiment i objem výroby společnosti, která se umísťuje z hlediska objemu tržeb na předních místech v České republice mezi podniky vyrábějící stavební hmoty, mezi producenty betonového zboží se pohybuje v naprosté špičce. Ve svých pěti závodech a jednom provozu vyrábí zboží za více než jednu miliardu korun ročně.

Závody a provozy v České republice

ŽPSV a.s. má sídlo v Uherském Ostrohu, kde je umístěno ředitelství společnosti, přičemž v Uherském Ostrohu je umístěn jeden ze závodů. Další závody jsou umístěny: závod Doloplazy v obci Doloplazy u Nezamyslic u Prostějova, závod Litice je v Liticích s provozem Běstovice u Chocně, závod Čerčany je umístěn v Čerčanech u Benešova u Prahy a poslední závod je v Nových Hradech v Jižních Čechách.

Závody v zahraničí

Jeden ze zahraničních závodů je umístěn na východním Slovensku u Košic.

Další zahraniční závod je umístěn v přístavním městě Varna v Bulharsku.

Aktivity ŽPSV a.s. na trhu s elektřinou

Aktivity na trhu s elektřinou byly zahájeny v roce 2005. Společnost ŽPSV a.s. se rozhodla využít svých licencí na obchod s elektřinou a na distribuci elektřiny nejen pro svá odběrná místa, tj. pro výrobní závody, ale také dodávat elektřinu v rámci oboustranně výhodné spolupráce dalším odběratelům.

Akreditovaná zkušební laboratoř

V zájmu objektivního, nestranného a věrohodného posuzování kvality výroby provozuje společnost zkušební laboratoř, která je akreditovaná Českým institutem pro akreditaci na základě posouzení splnění akreditačních kritérií podle ČSN EN ISO/IEC 17025:2005. Akreditace je udělena již od 3. srpna 1993 pro široký rozsah zkoušek cementů, kameniva, ocelí a betonů.

Zkušebnictví na závodech

Na každém závodě je zřízena závodová zkušebna – laboratoř, která je jak personálně tak přístrojově vybavena k provádění základních zkoušek vstupních materiálů pro výrobu čerstvého betonu, mezioperační a výstup-

ní kontrolu jak betonu, tak výrobků. Pracovníci AZL odborně a metodicky řídí činnost pracovníků závodových zkušeben – laboratoří v souladu s požadavky konkrétních norem. Závodové zkušebny jsou dozorovány ze strany ASPK Brno pro dodávky na ŘSD, dále Inspekčním orgánem TZUS Teplice, TZUS Brno (ověřování shody) a pověřenými pracovníky TÚDC SŽDC pro dodávky železničních pražců.

Zahraníční aktivity

Společnost ŽPSV a.s. jakožto součást skupiny OHL si je plně vědoma nutnosti expandovat i na zahraniční trhy a tyto atakovat jak svými výrobky, tak hlavně svým know how. Tyto zájmy společnosti jsou rozpracovány ve »Strategii společnosti ŽPSV a.s. pro období let 2006–2008«. Kromě Slovenska, kde úspěšně působí dceřiná společnost ŽPSV Čaňa a.s., se společnost ŽPSV snaží etablovat na dalších perspektivních trzích jednak v oblasti jihovýchodní Evropy, jednak na trzích, které jsou již jaksi přátelštější vzhledem k místním aktivitám a úspěchům skupiny OHL. K jednotlivým konkrétním aktivitám, které již dosáhly jistých úspěchů či značného stupně rozpracovanosti, lze uvést následující:

■ Dodávky výrobků do zahraničí

Vývoz betonového zboží do zahraničí je velmi striktně limitován nevhodným poměrem kilogramové ceny betonových výrobků k přepravním nákladům, který způsobuje zásadní závislost konkurenceschopnosti na dopravní vzdálenosti. Přestože společnost klade značný důraz na marketingovou podporu svých výrobků podpořenou certifikací v zahraničí, jsou úspěchy v této oblasti omezeny na vývoz pražců do Bulharska, na Slovensko a do Maďarska, v menší míře se realizuje nepravidelný export vybraných betonových výrobků do ostatních, hlavně sousedních států.

■ Zahraniční akvizice

– Bulharsko

Společnost vybudovala v Bulharsku ve Varně dceřinou firmu ŽPSV EOOD, která je momentálně zařízena na výrobu příčných železničních pražců stejných typů jako v ČR. Prostřednictvím této dceřiné firmy se společnost ŽPSV snaží marketingově působit na místní investory a trh, nabízet své výrobky, know how a zkušenosti z budování infrastrukturních staveb z České republiky. Postupně zde jsou tradiční výrobky z výrobního programu ŽPSV certifikovány, prosazovány do projektů a vyráběny ve zkušební výrobě tak, aby byly co nejlépe připraveny podmínky pro následnou hromadnou výrobu.

Předseda ZO OSŽ Uh. Ostroh Vlastimil Němec

Předseda ZO OSŽ Doloplazy Jiří Franc

– Srbsko

V roce 2006 se společnosti ŽPSV a.s. podařilo vybudovat zkušební úsek železniční trati z českých pražců. Na základě jeho pozitivního vyhodnocení společnost získala povolení srbských železnic pro užívání pražců ŽPSV v jejich tratích. ŽPSV a.s. v této zemi usiluje též o privatizaci jednoho betonářského závodu s cílem uplatnit v něm následně své vlastní ověřené know how a atakovat následně trh místní výrobou celé škály tradičních betonových produktů ŽPSV.

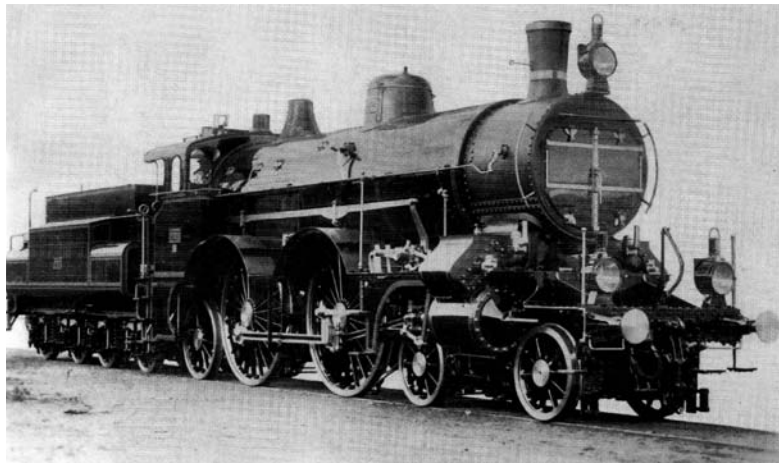
– Ostatní

Aktivity ŽPSV a.s. jsou směřovány hlavně v poslední době, kdy je součástí skupiny OHL, také do dalších zemí s cílem vyvézt technologii a know how, a tak se na těchto trzích úspěšně uplatnit. S tímto cílem probíhají přípravy v Alžírsku, Saudské Arábii, Turecku, Nigerii a v dalších zemích. Úspěchu v těchto oblastech by mohlo napomoci začlenění do významné a silné skupiny OHL Madrid.

Předsedou základní organizace v Uherském Ostrohu je Vlastimil Němec, kterého zastihnete na telefonním čísle 734 493 934, v Doloplazech je předsedou Jiří Franc, který má e-mail frajirik@seznam.cz a tel. číslo 603 367 066.

Výroba parních lokomotiv, náročný obor strojírenské výroby, začala na našem území dnem 14. srpna 1899, obdržením první objednávky na 6 tendrových lokomotiv řady 97, dne 28. dubna 1900 byla Rakouským státním drahám předána první lokomotiva řady 97. Na dýmnici měla umístěnou velkou jedničku a pod ní český nápis NA ZDAR.

Lokomotivka v Praze-Libni pod značkou První českomoravská získala zakázky vedle lokálních lokomotiv řady 97, také na čtyřspřežní nákladní lokomotivy řady 73 a rychlíkové lokomotivy řady 9.

Na repositivních parní lokomotiva řady 108.22 a rychlíková parní lokomotiva řady 375.0

Kvalitní provedení těchto zakázek přineslo firmě zakázku na výrobu prototypu velké rychlíkové lokomotivy řady 108, v té době první sružené čtyřválcové lokomotivy v Rakousko-Uhersku. Konstruktorem byl, tehdy již uznávaný stavitel lokomotiv, stavební rada Ing. Karl Gölsdorf, hlavní konstruktér ministerstva železnic. Továrna zvládla stavbu lokomotivy výborně. Prototyp 108.01, ve své době největší lokomotivy v Evropě, dosáhl při úřední zkoušce rychlost 148 km/hod. Do roku 1910 vyrobila továrna dalších deset těchto lokomotiv. V roce 1906 na světové výstavě v Miláně získala lokomotiva 108.22 nejvyšší uznání, cenu Gran premio.

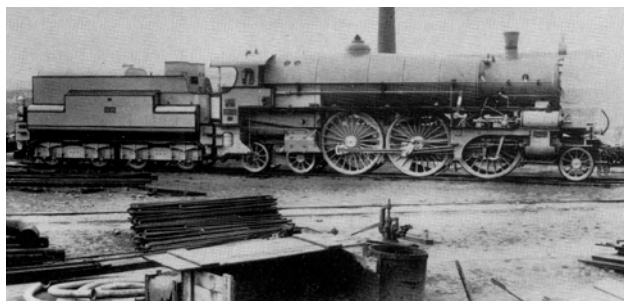
U ČSD byly tyto lokomotivy označeny řadou 275.0.

Následovaly další zakázky ministerstva železnic a v roce 1905 navrhli konstruktéři z továrny svou vlastní konstrukci označenou řada 128, u ČSD dostala označení 342.0.

Vyvrcholením výroby lokomotiv v období před vznikem Československa byla výroba ve své době špičkové rychlíkové lokomotivy řady 310, u ČSD řady 375.0. Lokomotivka vyrobila 14 těchto strojů o výkonu 1 800 koní a povolené nejvyšší rychlosti 100 km/hod. Lokomotivy řady 310 patřily k nejmohutnějším v Evropě a jsou vrcholným dílem Ing. Gölsdorfa. Udržely se v provozu až do padesátých let 20. století.

(Čerpáno z knih a zdrojů týkajících se železnice, lokomotiv a železných dráh)

Připravuje Karel Šimáček

Trochu historie nezaškodí

KŘÍŽÍK SPOJIL LIBEŇ S PRAHOU

Jednokolejná předměstská tramvaj, která spojila Karlín a Balabenu se rozjela před 120 lety

S nezaměnitelným rachocením se v březnu 1896 rozjely za hranice královského hlavního města Prahy tramvaje na první předměstské elektrické trati. Na lince vyprojektované Františkem Křížíkem se vlaky vydaly do Libně. Tehdy to ještě byla samostatná obec. Tehdejší tisk to komentoval jako nebyvalý zážitek.

Libeňští radní se na slovu konštruktéra obrátili poprvé čtyři roky před slavnostní premiérou provozu. Na základě svých zkušeností s elektrickou tramvají na Letné, nezaváhal slovný technik Křížík ani před výzvou libeňské radnice. Projekt trati, který měl název „Elektrické tramvaje z Prahy na Florenci, Karlínem do Vysočan, s odbočkou přes starou Libeň do Troje“ předložil Ministerstvu železnic, již v létě 1892. Úředníci ve Vídni předběžně povolání vydali obratem. Definitivní koncesi držel Křížík v ruce na jaře 1895. Na trati se hned začalo pracovat. Podle projektu měla trať vést z Florencie od Masarykova nádraží /dříve nádraží Státní dráhy/, tehdejší Královskou třídou /dnešní Sokolovskou/přes Švábky na Palmovku do dnešní ulice U Synagogy.

První úsek této plánované linky dělníci budovali od tehdejší vozovny koňské dráhy v Karlíně (poblíž dnešní Urxovy ulice) směrem k Balabence. Trať vedla Královskou třídou. Při

výstavbě tratě se počítalo i se stavbami libeňské vozovny a nezbytné elektrárny. Oba tyto komplexy Křížík situoval na Švábkách. Vozovna byla spojena s hlavní tratí spojkou, dlouhou přibližně dvě stě metrů.

Stavba jednokolejné tratě s výhybnami v Karlíně, u bývalé Rustonovy továrny, na Palmovce a Balabence šla rychle kupředu. První úsek byl hotov za rok poté, co Křížík obdržel konečnou licenci. Technicko-policejní zkouška pak ve středu 18. března 1896 neshledala závad.

Slavnostní zahájení provozu z Karlína na Balabenu se odehrálo o den později. Rozjezd linky elektrické tramvaje si nenechaly ujít stovky zvědavců, ale také tehdejší pražští zastupitelé – nechyběl mezi nimi starosta královského hlavního města Prahy Čeněk Gregor, libeňský starosta Josef Voctář a další celebrity.

Stavební ruch mezi hranicemi Prahy a Libně však neutichl. Stavba pokračovala na dalších úsecích linky elektrické tramvaje přes Libeň do Vysočan. Ve směru od Královské třídy k Florenci Křížíkův projekt křížila ve středu Prahy koňská dráha. Elektrická tramvaj proto vedla nynější Šaldovou a Křížíkovou ulicí ke karlínskému Varietě. Sem stavaří trať dovedli v září 1896. O dva měsíce později byla položena ko-

lej až k plánované konečné u dnešního Masarykova nádraží.

Na opačném konci pokračovaly práce z Balabeny betonovým mostem přes říčku Rokytku, dnešní oblast křižovatky Zenklovy a Prosecké ulice. Další větve tratě zaměřila z Balabeny do Vysočan.

Trať až do Troje či dokonce do Brandýsa nad Labem se Křížíkovi nepodařilo dostavět, i když o tom uvažoval.

Po čtyřech letech provozu nabídl František Křížík svou trať ke koupi pražským Elektrickým podnikům. Týž rok převedl provozování své dráhy na tuto akciovou společnost a stal se předsedou její správní rady.

- 7,7 kilometru měřila celá síť Křížíkovy elektrické tramvaje.

- 13 výhyben umožňovalo křížení vlaků na trati.

- 15 km v hodině byla nejvyšší povolená rychlost tramvají.

- 12 motorových a 5 vlečných vozů měl k dispozici Křížík.

- 10 či 20 křejcarů stálo jízdné v závislosti na denní době. Provoz byl od 6:00 do 22:00 hod.

- 1,2 kilometru měřila odbočná trať k Libušáku. Fungovaly na ní dvě výhybny.

M.N.

JARNÍ OČISTA TĚLA MADE IN CZECH

Detoxikace domácími potravinami

Česky, ale zdravěji, více zeleniny i do svičkové

Jíst česky se dá i zdravě. Jen je potřeba si poradit s nástrahami, jako je např. zahušťování moukou. Smetana do omáček se dá nahradit lučinou. I u svičkové lze použít větší množství zeleniny, tím dojde k jejímu přirozenému zahuštění a zvýrazní se její chuť.

Tělu také prospívá dušená mrkev, kedlubnové zelí a jiné zeleninové recepty. Nemusíte se vyhýbat ani masu. Od kuřecího, přes králíky až po české hovězí. Z ryb se hodí pstruzi a líni.

Lněné semínko jako potravinová bomba

Mimořádně prospěšné pro zdraví je lněné semínko, které je bohaté na nenasycené mastné kyseliny, vlákninu a antioxidanty (lignany).

Dalšími super potravinami jsou ořechy, borůvky nabitě vitamínem C a železem, kyselé zelí plné enzymů a probiotických bakterií, řepička a jiné klíčky nabitě vitamíny a minerálními látkami.

Jáhly a pohanka se vracejí

Dříve patřily jáhly, pohanka, brambory, ovesné vločky mezi nejzákladnější potraviny u nás. Dnes se znovu vracejí, jsou žádané a oblíbené. Dodávají tělu především energii, obsahují vlákninu, vitamíny skupiny B, vápník, některé zase rutin.

Kváskový chléb nabitý minerálními látkami.

Vašemu tělu prospěje i tradiční české pečivo. Kvalitní kváskový chléb ze žitné mouky je nabitý hořčíkem, vápníkem a vitamíny skupiny B a vlákninou. Je vhodný pro redukční dietu. Chlebu se proto nemusíte vyhýbat.

Co k nám letí přes půl Země, sklízí se nezralé

Naše tělo je vybavené na zpracovávání místních potravin. Cokoliv se k nám dostává přes půlku zeměkoule, se sklízí nezralé a potom dozrává cestou ve speciálním plynném prostředí. Také tu jsou chemická ošetření proti plísním a škůdcům. Proto pozor na alergie.

M.N.

CHYBÍ NĚKTERÉ LÉKY, VYŘEŠÍ TO ZÁKON

Může za to jejich vývoz do zahraničí?

Pacienti v českých lékárnách stále častěji slyší „nemáme“. Například známou mast na kožní infekce Framykoin, nebo antibiotikum Bactroban. Tyto léky nejsou k sehnání už přes půl roku. Důvodem jsou změny v registraci či výpadek ve výrobě. V Česku je aktivně obchodováno asi osm tisíc variant léků. Záleží však na rozhodnutí držitele registrace zda lék do sítě uvede nebo dodávky přeruší nebo zruší. Jeho povinností je o všech změnách informovat Státní ústav pro kontrolu léčiv.

Léky přestože jsou určeny pro český trh, tak se prodávají do zahraničí. V minulém roce se takto vyvezly léky v hodnotě větší jak 5 miliard korun. Ceny našich léčiv jsou jedny z nejnižších v Evropě, a proto se v zahraničí prodávají výhodněji. Není proto výjimkou, že nedostatečný lék u nás, je v zahraničí v nadzásobě.

Vše by mohl změnit zákon. Norma o léčivech umožní omezení reexportů konkrétních léčiv.

Za porušení zákazu distribuce mimo území ČR bude hrozit pokuta až 20 milionů korun.

Zatím se lidé musí spokojit s náhradními léky, dovezenými ze zahraničí nebo připravenými na míru. Lékárníci musejí stále častěji nahrazovat nedostupné přípravky. Individuální příprava léků tak roste. Největšímu hráči na trhu, síti Dr. Max, například za letošní první čtyři měsíce vzrostla hodnota objednávek meziročně o pětinu na 13 milionů korun. Pod nápojem objednávky se také prodloužila doba dodání na několik dní a na podzim bude Dr. Max otvírat novou laboratoř.

„Laboratorní příprava může být provizorním řešením při výpadku léků, ale nikdy nebude plnohodnotnou náhradou za průmyslovou výrobu. Celkem holding vyrobí ročně na 1,5 milionu individuálních přípravků. Z toho 500 tisíc v centrální laboratoři, která dodává i jiným lékárnám.

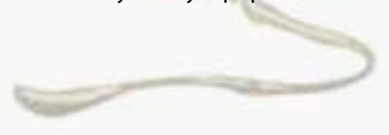
Druhá největší síť lékáren, BENU, připraví ročně zhruba 230 tisíc přípravků. Centrální

laboratoř Dr. Max vyrábí nyní například kvůli výpadku očních kapek OphthalmoSeptonex dvakrát více borové vody než před rokem. S výpadkem nenahraditelného léku s kortikoidy Rectodelt v ní desetinásobně vzrostla výroba dětských čípků s příslušnou látkou.

Lékárníci vyrábějí také náhradu chybějícího přípravku na močové infekce Nitrofurantoin, antibiotické masti Bactroban nebo ušních kapek s antibiotiky Garasone. Dlouhodobě také nahrazují Framykoin na kožní infekce, ten by měl být brzy znovu dostupný.

Podle Státního ústavu pro kontrolu léčiv bylo za poslední rok nahlášeno 662 ukončení dodávek léků a dalších 759 přerušení dodávek. Z toho 85 léků nešlo nahradit jiným hromadně vyráběným přípravkem.

M.N.

ZA TŘI ROKY O TŘETINU VYŠŠÍ PLATY?

Ministr zdravotnictví Svatopluk Němeček má pro vládu návrh, který by do zdravotnictví přidal v následujících třech letech každoročně 10 miliard korun, aby mohly růst platy lékařů i personálu o deset procent. Ministr to v pátek uvedl po jednání se zástupci zdravotníků, pacientů i odborů.

Ministr navrhuje zvýšení plateb za státní pojištění, a s tím související navýšení rozpočtu o 10 miliard korun ročně po dobu tří let,

aby platy v resortu mohly za tuto dobu vzrůst zhruba o třetinu. K navýšení by mělo dojít od příštího roku.

Otázkou je, jak se nakonec k návrhu na navýšení rozpočtu resortu postaví ministr financí Andrej Babiš, který již dlouhodobě tvrdí, že hospodaření ve zdravotnictví není vůbec transparentní.

Česká lékařská komora navíc požaduje vedle růstu platů i srovnání mezd v regionálních

a fakultních nemocnicích a rovněž narovnáání plateb za totožné výkony. Jako možný zdroj příjmů navrhuje zavedení zdravotní daně na tabák a alkohol.

V České republice chybí sestry i lékaři, což nutí některé nemocnice k zavírání oddělení. Resort je totiž dlouhodobě podfinancován a jakékoliv rezervy jsou již dávno vyčerpány.

-mis-

Vážené přátele,

jedním ze strašáků mezi nemocemi, je snad po rakovině všemožné lokalizace, jaterní cirhóza.

Jaterní cirhóza je v ČR vcelku běžné onemocnění. Její příčinou je těžké poškození jater, nejčastěji způsobené *infekční hepatitidou* nebo *dlouhodobou konzumací alkoholu*. **Cirhóza je chronický difuzní proces**, u něhož dochází k **nekrózám, fibróze** (vazivová přestavba) a k **uzlové přestavbě jater**. Výsledkem je úplné poškození jaterní architektury s přestavbou i cévního řečiště. *Samotná fibróza či samotná tvorba uzlů není cirhóza*. Cirhóza sama o sobě není poškozením jater, ale snahou poškozených jater o regeneraci. Játra jsou schopná poměrně rozsáhlé regenerace, ale u těžce poškozených jater je obnova nedokonalá a novotvořená jaterní tkáň je chaoticky uspořádaná. Játra čím dál hůře plní svou funkci zpracovávání živin, odstraňování odpadních látek, detoxikaci škodlivin a navíc jimi obtížněji protéká krev. Tato krev se hromadí v portální žíle.

Význam jaterní cirhózy je v tom, že *na ni mnoho lidí umírá, podstatně dříve než v průměrném věku života, *v tom, že onemocněním trpí většinou dospělí v produktivním věku. Zvyšující se nemocnost je *velkou ekonomickou zátěží pro společnost, léčba vyžaduje velké finanční náklady, nyní s rozvojem možnosti jaterní transplantace.

Etiologie: Příčiny jaterní cirhózy se mohou různě kombinovat nebo být ovlivněny dalšími faktory vnějšími i individuální reakcí nemocného. Výskyt a příčiny jeví různé geografické rozdíly.

Příčinami cirhózy bývají obvykle **záněty jater**. Patří sem **chronické infekční hepatitidy B, C** a superinfekce hepatitidy D, **nealkoholická steatohepatitida (NASH)** a dlouhodobé nadměrné **pítí alkoholu**. Vzniká i u chorob, kdy dochází k abnormálnímu ukládání některých látek v jaterní tkáni – Wilsonova nemoc (měď) a hemochromatóza (železo). Dalšími příčinami vzniku cirhózy mohou být **autoimunitní nemoci jater** a žlučových cest – autoimunitní hepatitida, primární biliární cirhóza a primární sklerotizující cholangitida. Častější vznik cirhózy byl pozorován i u lidí s **vrozeným deficitem alfa-1-antitrypsinu**. Cirhózu mohou způsobit i dlouhodobé změny po akutním poškození jater některými toxiny, např. při otravě některými jedovatými houbami (např. muchomůrkou zelenou), otrava aflatoxinem nebo toxickými látkami používanými v průmyslu. Tyto otravy jsou ve srovnání s alkoholovou cirhózou velmi vzácné.

Projevy cirhózy: Projevy a komplikace cirhózy jsou četné a velmi závažné. Výrazně zkracují život a mohou způsobit i náhlou smrt. Jsou většinou odvozené od **narušené funkce jater**, různého stupně jaterního **selhávání** a **ztíženým průtokem krve** cirhotickými játry. Problémem je to, že probíhající **cirhóza neboli** a dlouho se nijak **neprojevuje** nebo má zprvu zcela **neurčitě projevy** jako je **nevolnost, nadýmání, ztráta chuti k jídlu**, apod. Klasické projevy se většinou objevují až u pokročilejších forem cirhózy:

1. Žloutenka. U cirhózy může vzniknout žluté zbarvení kůže, očí a sliznic, dané zvýšenou koncentrací látky **bilirubinu** v těchto tkáních. Je

to způsobeno nahromaděním bilirubinu při snížené schopnosti cirhotické jaterní tkáně bilirubin zpracovat a vyloučit do žluče.

2. Portální hypertenze. Je to klasická komplikace cirhózy, kterou lze definovat jako **zvýšený tlak v portální žíle**. K pochopení je třeba znát několik informací o žilním systému těla. Krev z dolních končetin, ledvin a pánve je vedena dolní dutou žílou (DDŽ) do srdce. Krev ze střev a žaludku je vedena speciální portální žílou do jater. Je to proto, že potřebné látky vstřebané z potravy v trávicím systému se mohou v játrech ihned zpracovat a v játrech se mohou detoxikovat škodliviny taktéž vstřebané ze střev. V játrech se portální žíla větví na malé cévky, které se potom zase sbíhají do několika jaterních žil a tyto žíly teprve ústí do dolní duté žíly. Takto se napojuje portální žilní systém na systém dolní duté žíly. Mimo to existují drobné cévní spojky těchto dvou systémů i ve stěně jícnu, to však nemá u zdravého člověka podstatný význam.

U cirhotika dojde k situaci, že krev játry protéká pomalu, a proto se začne hromadit v portální žíle. Vznikají komplikace portální hypertenze:

a) Jícnové varixy: Krev se pokouší z přetlakované portální žíly dostat do dolní duté žíly jinými cestami než přes játra a to dělá přes ony drobné cévy ve stěně jícnu. Tyto cévy nejsou na velký průtok krve stavěné, rozšiřují se a mohou prasknout. Člověk začne zvracet krev a může snadno zemřít na vykrvácení do trávicího traktu. **Léčba:** Lékaři umí pomocí **endoskopu zastavovat** i těžké krvácení nebo podat léky snižující tlak krve a snížit tak riziko krvácení. Jinou možností je lékařský výkon, při kterém se do jater zavede hadička propojující portální žílu s dolní dutou žílou (tzv. TIPS). Funkční jaterní tkáň je tak v podstatě obtékána. To vede k snížení tlaku v portální žíle, ale na druhou stranu krev ze střev se neочиšťuje v játrech a zplodiny rychleji poškozují mozek.

b) Ascites (nahromaděním tekutiny v břiše): Ascites může mít i jiné příčiny a mechanismy vzniku, u cirhotika s portální hypertenzí dochází k tomuto mechanismu: Krev je v portální žíle nahromaděná pod velkým tlakem. Portální žíla je uložena v dutině břišní a tekutina pod tlakem se z ní může snadno filtrovat do dutiny břišní. Břicho plné tekutiny se zvětšuje a může začít vleže utlačovat plíce a zhoršovat dýchání. Tekutina ascitu se snadno infikuje bakteriemi a mohou vznikat život ohrožující záněty dutiny břišní. **Léčba:** Z léků se podávají **diuretika** (léky na odvodnění) obsahující účinnou látku furosemid a spironolakton. Další možností je **punkce** – Lékař opatrně vpíchne do dutiny břišní tlustší jehlu tak, aby nepoškodil vnitřní orgány a touto jehlou se tekutina vypustí.

3. Poškození mozku (jaterní encefalopatie). Je to častá komplikace cirhózy vznikající tím, že cirhotická játra dostatečně nedetoxikují škodliviny. Ty se dostávají do mozku a postupně ho poškozují. *Projevy* jsou velmi pestré, proces může začít nenápadně změnou denního rytmu (činnost v noci, spánek ve dne), postupně nastupuje zmatenost s projevy demence, agrese, změny chování a nakonec ztráta vědomí a smrt. **Léčba:** Důležité je **snížit množství škodlivin** vstřebávaných ze střev, přičemž nejnebezpečnější z těchto škodlivých látek je amoniak tvořený střevními bakteriemi ze snědených bíl-

kovin. Proto je nutné podpořit činnost střev, přijímat méně bílkovin, případně použít **antibiotika** k snížení množství střevních bakterií.

4. Poškození funkce ledvin. Je obávanou komplikací cirhózy a je způsobena zhoršeným průtokem krve ledvinami. Jedná se o složitou situaci, kterou označujeme jako **hepatorenální syndrom**. Hraje v něm roli snaha těla udržet průtok krve portálním řečištěm a játry, a proto omezí dodávku krve do ledvin. Stav je **velmi obtížně léčitelný** a nezdíka končí smrtí.

5. Rakovina jater. Tento nebezpečný a zhubný nádor často vzniká v cirhotických játrech. Pacienti by proto měli pravidelně docházet na ultrazvuk jater, aby byl případný nádor nalezený včas, dokud se ještě dá **operačně řešit**. Pak již není příliš velká naděje.

6. Pavoučkové névy. Na kůži vznikají rudé pavoučkové skvrny, které jsou důsledkem sníženého odbourávání estrogenů játry.

7. Zvýšená krvácivost. U cirhotiků bývá v játrech narušena tvorba srážecích faktorů, které jsou závislé na vitamínu K. Důsledkem je horší krevní srážlivost a vyšší riziko krvácení. Pokud tuto komplikaci zjistíme, **podáváme** nemocným **vitamín K** v tabletách nebo injekčně.

8. Světlá stolice. Znamená spíše zhoršení cirhózy, je způsobena zhoršenou tvorbou a vylučováním žluči do střeva. Bez žlučových barviv není stolice hnědá a stává se světlejší.

Cirhóza má mnoho nebezpečných komplikací. Jejich léčba nijak neřeší cirhózu samotnou. **Cirhóza žádnými léky nebo běžnými postupy léčitelná není.** Je zde jen jedna možnost – **transplantace jater**. U nás není čekací doba až tak dlouhá, ale pokud chce být alkoholik dán na seznam čekatelů na nová játra, musí 6–12 měsíců abstinovat, což si lékaři během onoho roku kontrolují pomocí laboratorních testů. **Nejlepší způsob, jak k cirhóze přistupovat, je vůbec se k ní nepropracovat.**

Přeji Vám odpočinkové léto a dovolenou plnou zážitků, zajímavých setkání s příjemnými lidmi, návštěvy krásných míst. To všechno bez zdravotních potíží.

Česko-bavorská zemská výstava pod záštitou premiérů obou zemí pod názvem Výstava Karla IV 1316–1378 byla zahájena 14. května 2016, v den 700. výročí narození Karla IV. ve Valdštejnské jízdárně v Praze. Potrvá do 25. září letošního roku, kdy se přesune do německého národního muzea v Norimberku (Germanisches Nationalmuseum Nürnberg).

Výstava představuje Karla IV. Jako mimořádnou osobnost evropských, politických a kulturních dějin jako zbožného, vzdělaného, cílevědomého a prozíravého panovníka, který k prosazení vlastních cílů neváhal použít širokou paletu diplomatických prostředků, taktizování a lest nevyjímaje.

Cílem výstavy je ukázat portrét Karla IV., oproštěný od skreslujících ideologických předpokladů a nabídnout veřejnosti historickou osobnost s jejími pozitivními i stinnými stránkami. R.D.

Významná vládkyně

HLAVNÍ MILNÍKY ŽIVOTA A VLÁDY ALŽBĚTY II.

Nejdéle vládnoucí korunovanou hlavou v dějinách Británie se loni stala britská královna Alžběta II., když překonala v délce vládnutí svou praprababičku, královnu Viktorii. Ta vládla na britském trůnu 63 let a sedm měsíců

Život a vláda Alžběty II:

1936 – Abdikace krále Edwarda VIII. kvůli rozhodnutí oženit se s rozvedenou ženou. Na trůn nastupuje Alžbětin otec jako Jiří VI., Alžběta se stává korunní princeznou.

1947 – Svatba Alžběty II. s princem Philipem Mountbattenem, poručíkem námořnictva původem z Řecka.

1952 – Mladý pár odjíždí na cestu po Asii a Africe místo churavějícího krále Jiřího VI. Zpráva o smrti otce Alžbětu zastihuje 6. února v Keni. Ihned se vrací domů.

1953 – Korunovace Alžběty 2. června ve Westminsterském opatství se stává první korunovaci přenášenou v přímém televizním přenosu.

1953–4 – První cesta nové královny po Společnosti, všude je vítána s obrovským ohlasem.

1969 – Královská rodina je filmována, což představuje dosud nevidaný pohled do královského života.

1977 – V rámci oslav stříbrného jubilea – čtvrtstoletí na panovnickém trůnu – Alžběta II. podniká cestu po Společnosti.

1982 – Poprvé za 450 let se britský panovník, hlava anglikánské církve, setkává s hlavou římskokatolické církve, papežem Janem Pavlem II.

1991 – Královská cesta po Spojených státech: Alžběta II. je prvním britským monarchou, který promluví v Kongresu. Ve vánočním poselství naznačuje, že nehodlá abdikovat ve prospěch Charlese.

1992 – Čtyřicátý rok na trůně – po sérii skandálů a rozpadu manželství svých třech dětí královna veřejně připouští těžkosti, kterým královská rodina čelí; v listopadu je královský hrad Windsor výrazně poškozen požárem; královna souhlasí, že bude platit daň z příjmu.

1994 – Historická návštěva královny Alžběty II. v Rusku.

1995 – V březnu Alžběta II. promluví v jihoafrickém parlamentu jako první monarcha od roku 1947.

1997 – Při autonehodě umírá princezna Diana; v listopadu při oslavě zlatého výročí svatby královna v nezvykle upřímném poselství k národu připouští, že monarchie přežívá jen díky podpoře veřejnosti.

2000 – Královna při cestě do Severního Irsku vyznamenává tamní policii Jiřským křížem – nejvyšší civilní vyznamenání.

2002 – Zlaté jubileum 6. února. Devátého února umírá sestra Alžběty II., princezna Margaret, ve věku 71 let, 30. března umírá královna Alžběta, královna matka.

2007 – Královna a princ Philip slaví 60. výročí svatby.

2010 – Rozhodnuto, že diamantové jubileum oslaví poddaní Alžběty II. formou státního svátku.

2011 – V dubnu se vnuk Alžběty II. princ William žení s Kate Middletonovou.

2012 – Oslavy diamantového jubilea. Královna zahajuje letní olympijské hry.

2013 – Poprvé od roku 1973 se Alžběta II. kvůli vysokému věku nezúčastní výročního zasedání hlav států Společnosti na Srí Lance, zastupuje ji princ Charles, který přebírá některé její povinnosti.

2015 – Devátého září se Alžběta II. stává nejdéle vládnoucí monarchou v dějinách Británie.

2016 – V únoru oznámeno, že po Alžbětě II. bude pojmenováno nové železniční spojení napříč Londýnem - Elizabeth Line, které propojí mimo jiné letiště Heathrow s finanční čtvrtí City. První vlaky vyjedou na trať v prosinci 2018. M.N.

Při své každoroční cestě přes Chotěboř do Telče zastavíme v Pelhřimově. V malebném městě s mnoha památkami. Tam se dnes podíváme obrazem jen na skok a někdy příště o něm více. Pak místo kratší cesty přes Horní Cerekev odbočíme do malého městečka **Kamenice nad Lipou**. Jeho dominantou je renesanční zámek s anglickou zahradou. Právě tady je lípa, údajně přes osm set let stará, podle které má městečko svůj přídomek. Zámek, který je ve správě Uměleckoprávního muzea je každoročním dějištěm

výstav a festivalu hraček pouze z přírodních materiálů pod názvem „Hračkobraní“, vždy v době prázdnin. Proto je přitažlivý zejména pro rodiny s dětmi. Kromě prohlídky zámku stojí za prohlídku zahrada a také místní kavárna s cukrárnou, kdy můžete posedět při kávě na zámecké terase uprostřed květů. Můžete se také projít na vrch Bradlo cestou, která je lemována křížovou cestou. Pro milovníky železnice může být zajímavá vyjížďka úzkokolejnou železnicí, která vede na trati Jindřichův Hradec–Kamenice nad Lipou–Obrataň.

Za vůní jara s manželi Lošťákovými

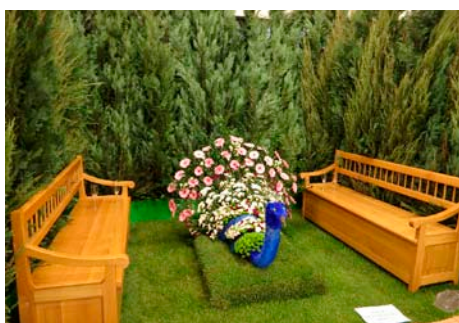
FLORA OLOMOUC

V dubnu jsem společně s manželkou navštívila výstavu Flora Olomouc 2016. Záplava květin, omamné vůně, netradiční aranžmá věnované králi a císaři Karlu IV., ale i jarní zahradnické trhy. Ústřední expozice výstavy nesla název Karel IV. – Otec vlasti, panovník z rodu Lucemburků, který přetvořil české země v kvetoucí zahra-

du Evropy vrcholného středověku. V pavilónu A se pomocí hudby z muzikálu Noc na Karlštejně představuje vladař a doba, ve které žil. Nechybí stylizované nádvoří či reprezentační sál s červeným kobercem, pódium s trůnem a královskou korunou či klenotnice s korunačnickými klenoty.

Jezdíme se ženou na Floru do Olomouce již více než 30 let a každoročně nové kompozice nás neustále překvapují. Například rodokmen obyčejné švestky (karlátky) dokumentuje vývoj tohoto oblíbeného ovoce po celá staletí.

Foto Oldřich a Alena Lošťákoví

MISTROVSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY ŽELEZNIČÁŘŮ VE STOLNÍM TENISU

Ve dnech 20. a 21. května 2016 se v Plzni uskutečnilo MČR železničářů ve stolním tenisu. Organizování mistrovství se ujala regionální sportovní komise Plzeň. Letošní MČR bylo zároveň kvalifikací na Mezinárodní mistrovství USIC, které se bude konat ve dnech 17. až 22. října 2016 v Berlíně. Naši republiku budou reprezentovat na tomto turnaji hráči, kteří se umístili na MČR takto:

Kategorie žen:

1. **Jana Svojanovská** (ZAP Pardubice)
2. **Alena Klišová** (ZAP Ostrava)
3. **Carmen Pospíšilová** (OŘ Olomouc)

Kategorie mužů:

1. **Michal Koníček** (OŘ Brno)
2. **Zbyněk Flíbor** (DKV Brno)
3. **Josef Plšek** (ZAP Olomouc)
4. **Václav Patka** (DKV Brno)

Poděkování za bezproblémový průběh a organizaci mistrovství patří rozhodčím a především **Janě Holé** a **Radce Kobylákové** z plzeňské sportovní komise.

Ředitel turnaje Miroslav Novotný

Oblastní turnaj železničářů v šipkách

V sobotu 28. května 2016 proběhlo v prostorách herny TJ Slávia Hradec Králové oblastní kolo v šipkách. Účast 28 mužů a 7 žen byla oproti letům minulým za očekávání. Výkonům to však na kvalitě neubralo. Hrál se systémem na tři vítězné legy (501 a double out). Vyřazení si potom zahráli soutěž útěchy. Ženy systémem každá s každou na dva vítězné legy (301). Prvních osm mužů a čtyři ženy postoupili na MČR, které se bude konat na podzim v Českých Budějovicích.

M.N.

29. ROČNÍK FOTBALOVÉHO TURNAJE EŽ PRAHA

Za účasti šesti družstev se uskutečnil dne 27. května 2016 fotbalový turnaj o pohár GŘ Elektrizace železnic Praha, a.s., ve Velkém Oseku. Letos se tradičního turnaje zúčastnila také družstva ze zahraničí. V přátelské atmosféře se hrálo ve dvou skupinách systémem každý s každým. Po utkáních ve skupinách následovala utkání o pořadí. Celkovým vítězem se stalo družstvo Kysaku, které obhájilo loňské prvenství. Tentokrát však až po penaltovém rozstřelu. Na základě vyjádření vedení

společnosti, by se příští 30. ročník mohl konat na hřišti Sparty Praha.

M.N.

Účast:

Středisko 018 SIT (Velký Osek)
Středisko 038 TVM (Česká Třebová)
Středisko 071 VP Č. Třebová
Středisko 065 Organizační složka Slovensko Žilina (Bývalý EŽ Kysak)
Vasútvíll Kft. – dceřiná společnost Maďarsko
GŘ Praha

Pořadí:

1. Organizační složka Slovensko
2. Středisko silnoproudu a technologie
3. Středisko trakčního vedení Morava
4. Středisko VP Česká Třebová
5. GŘ Praha
6. Vasútvíll Kft.

Blahopřejeme

V tomto měsíci slaví narozeniny:

Vladislav Vokoun – 1. místopředseda OSŽ

Alena Kapounová – OHL ŽS TAPS

Ing. Martin Stránský – AŽD – ZTE Praha

Zdeňka Prucková – ŽP Olomouc

Petr Dvořák – Skanska ŽS

Pavel Konečný – Signal Mont